

วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิเคราะห์หนังสือ เป็นไปอย่างรัดกุมและมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินงาน เป็นลำดับขั้นดังนี้

การศึกษาเตรียมงาน

การเลือกและพิจารณาลักษณะหนังสืออ่านประกอบนั้น ขึ้นอยู่กับความต้องการของหลักสูตร เป็นพื้นฐานเบื้องต้น และมีลักษณะหนังสือที่ค่อนข้างเป็นส่วนประกอบ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้เตรียมงาน เป็นลำดับขั้นดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร ประมวลการสอน และแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมืองชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยละเอียด เพื่อทราบเรื่องต่อไปนี้
ก. ขอบข่าย เนื้อหาวิชาที่กำหนด
ข. วัตถุประสงค์โดยทั่วไปของหลักสูตร
ค. ลำดับความสำคัญ และวัตถุประสงค์ของเนื้อหาแต่ละหน่วย
ง. การบรรจุเนื้อหาโดยแบบเรียนทั้ง 3 เล่ม
2. ศึกษาคนควาเกี่ยวกับการเรียน - การสอนวิชาหน้าที่พลเมือง โดยทั่วไป จากวารสารทางการศึกษา หนังสือและงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวคิด และพื้นฐานในการดำเนินงานต่อไป

การสร้างเครื่องมือในการวิเคราะห์หนังสือ

เนื่องด้วยงานวิจัยนี้ เป็นการวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบแต่โดยลำพังผู้วิจัย และเพื่อสร้างเกณฑ์ประมาณค่าหนังสือใหม่มีความถูกต้อง สมบูรณ์มากที่สุด ผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็น แนวโน้ม และปัญหาการใช้หนังสืออ่านประกอบ โดยการสัมภาษณ์บุคคล 2 กลุ่มคือ

1. สัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์วิชาหน้าที่พลเมือง - ศีลธรรม กรมสามัญศึกษา ฝ่ายมัธยมศึกษา (เดิมเรียกว่ากรมวิสามัญศึกษา)

2. สัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาหน้าที่พลเมืองชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจาก 10 โรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้รับคำแนะนำว่าเป็นโรงเรียนที่มีความกระตือรือร้นทางวิชาการ ดังนี้

2.1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

2.2 โรงเรียนเทพศิรินทร์

2.3 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

2.4 โรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม

2.5 โรงเรียนสตรีวิทยา

2.6 โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย

2.7 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม

2.8 โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน

2.9 โรงเรียนสายปัญญา

2.10 โรงเรียนอัมพรไพศาล¹

ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้สอนวิชาหน้าที่พลเมืองชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและศึกษานิเทศก์² จะช่วยให้ทราบแนวการสอนและอื่น ๆ ที่จะ เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้

3. คนควาลักษณะหนังสืออ่านประกอบที่คัดโดยละเอียด จากหนังสือต่างๆรวมทั้งวิทยานิพนธ์ และวารสารทางการศึกษา³ ประกอบกับแนวทางที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้วนำมาประมวลเป็น เกณฑ์ประมาณค่าหนังสืออ่านประกอบที่คัดได้ดังนี้

¹ ตามคำแนะนำของศาสตราจารย์ ดร.จรรยาทัศน์ พุกกะมาน 30 สิงหาคม 2515.

² กุหวัชขอสัมภาษณ์ในภาคผนวก ก. หน้า 71.

³ คู่มือบรรณานุกรม หน้า 62.

1. ผู้แต่ง (5 คะแนน)

- เป็นผู้ได้รับการศึกษา และมีคุณวุฒิน่าเชื่อถือ
- เป็นผู้มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่แต่งเป็นอย่างดี
- ใดมีการคนควาประกอบการแต่งหนังสืออย่างพอเพียง
- เข้าใจความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของผู้อ่านโดยทั่วไป
- เกี่ยวข้องกับวงการศึกษ และมีประสบการณ์ในการแต่งหนังสือพอควร

2. ปกที่แต่งและพิมพ์ (5 คะแนน) พิจารณาใน 2 ประเด็นคือ

- ก. เป็นหนังสือใหม่ พิมพ์หรือแต่งในระยะเวลาที่ผ่านมาไม่นานเกินกว่า 10 ปี ซึ่งจะให้ออกเท็จจริงที่ถูกต้อง ทันสมัย ควรแก่การเชื่อถือยิ่งกว่าหนังสือเก่าที่แต่งมานานแล้ว หรือ
- ข. เป็นหนังสือเก่าที่แต่ง หรือพิมพ์มานานแล้ว แต่ไม่มีผลกระทบต่อเพื่อนถึง เนื้อหา และกลับทำให้ให้ออกเท็จจริงที่ถูกต้องที่สุด เช่น เรื่องประเพณีเก่าแก่ หรือวัฒนธรรมดั้งเดิม เป็นต้น

3. เนื้อหาสาระ (5 คะแนน)

- มีแกนสาร สาระและเหตุผลเป็นที่น่าเชื่อถือ
- ให้ความรู้และขอคนพบใหม่ๆที่ทันสมัย รวมทั้งชักชวนให้ติดตามอ่านต่อไป
- สอดคล้องกับหลักสครและแบบเรียน
- ใ้บรรยายละเอียดลึกซึ้ง แจ่มแจ้ง และสมบูรณ์
- ขยายประสบการณ์ของผู้อ่าน และส่งเสริมแนวคิดที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

4. ภาษา (5 คะแนน)

- ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สื่อความหมายโดยตรงและชัดเจน
- เป็นภาษาสุภาพ กะทัดรัด และถูกต้องตามหลักภาษา
- เรียบเรียงได้เหมาะสม ชวนอ่าน ไม่น่าเบื่อ
- ใช้ถ้อยคำดี อ่านแล้วส่งเสริมให้เกิดสุนทรียะทางการใช้ภาษา
- มีคำอธิบายศัพท์ประกอบควยเมื่อจำเป็น

5. การจัดเรื่อง (5 คะแนน)

- ลำดับ เนื้อ เรื่อง ในแต่ละบท เชื่อมโยงกันดี
- ลำดับ เรื่อง จากง่ายไปหายาก และจัดตามลำดับประสบการณ์ที่ผู้อ่านควรได้รับ
- เมื่อ เนื้อ เรื่อง ไม่เรียงลำดับ สามารถตัดตอนได้โดยไม่ขาดช่วง
- มีความกลมกลืน โดดเดี่ยวกับหลักสูตร
- มีลักษณะส่งเสริมเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจขึ้นโดยลำดับ ไม่ขัดแย้งหรือหักล้างกัน

6. ความน่าสนใจ (5 คะแนน)

- มีตัวอักษรขนาดพอเหมาะ มีหลายลักษณะให้สังเกตได้ง่าย ชัดพียงหัวใจอ่านไต่สะดวก
- ตัวพิมพ์ชัดเจน ไม่เลอะเลือนอยู่บนกระดาษที่มีคุณภาพดี
- มีภาพประกอบหรือแผนภูมิเหมาะสมกับความจำเป็น พร้อมทั้งมีคำอธิบายชัดเจน
- ราคาพอประมาณ ไม่แพง เกินกว่าจะซื้อหา เมื่อเทียบกับคุณภาพ
- มีลักษณะดึงดูดและน่าเชื่อถือ

7. เครื่องช่วยประกอบ (5 คะแนน)

- มีเครื่องช่วยในการอ่าน ได้แก่ แผนที่ แผนภูมิ แผนผัง และภาพประเภทต่างๆ
- มีบทนำ สารบัญ และหัวเรื่องที่ชัดเจน
- มีกรรชนีคนเรื่อง และภาคผนวก
- มีเชิงอรรถ และบรรณานุกรมท้ายเล่ม แนะนำหนังสือเพื่ออ่านเพิ่มเติม
- มีบทสรุป และข้อเสนอแนะ อันจะเป็นประโยชน์ในแง่เสริมสร้างความรู้ (เช่น แบบฝึกหัด โครงการ กิจกรรมต่างๆ)

8. ความทนทาน (5 คะแนน)

- รูปเล่มกะทัดรัด ไม่หนา หนัก เล่มใหญ่หรือกว้างเกินไปที่จะทำให้ใช้ไม่ถนัด

- การเซาเดิม และเซาปกแข็งแรง ถาวร
- กระดาษที่พิมพ์เป็นกระดาษดี ไม่ขาดหรือเปื่อยง่าย
- ปกแข็ง เรียบร้อย และคงทน
- หมึกพิมพ์ชัดเจน ไม่ซีดจาง หรือลบเลือนโดยง่าย

9. ค่านิยมของวิชาหน้าที่พลเมือง (5 คะแนน)

- แทรกคุณธรรมของความเป็นพลเมืองดีไว้เสมอ เมื่อมีโอกาส
- ใฝ่หาคิด และแนวทาง เพื่อปฏิบัติในชีวิตอย่างฉลาด
- ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในสังคม
- เน้นให้ตระหนักในบทบาท ความรับผิดชอบของทุกคนต่อสังคม
- เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นส่วนใหญ่ และเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน

10. คุณค่าในคำอื่น ๆ (5 คะแนน)

- สร้างพื้นฐานการใช้วิจารณญาณ หาเหตุผลอย่างรอบคอบ
- ส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ในทางที่ดี
- ช่วยให้เข้าใจสภาพชีวิตสังคมปัจจุบันดียิ่งขึ้น
- สามารถวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ในสังคมได้ควยใจเป็นธรรม
- ปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน และการศึกษาคนควยควยตนเอง

การวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบ

เมื่อสร้างเครื่องมือวิเคราะห์แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมหนังสืออ่านประกอบ จากห้องสมุดต่างๆ ไลแอก หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุด วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร หอสมุดคุรุสภา หอสมุดศูนย์วัสดุอุปกรณ์กระทรวงศึกษาธิการ หอสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและห้องสมุดโรงเรียนมัธยมต่างๆ ที่ไป สัมภาษณ์ รวมทั้งตลาดหนังสือทั่วไปควย เพื่อดำเนินการดังนี้คือ

1. ทำการสำรวจหนังสืออ่านประกอบวิชาหน้าที่พลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แล้วรวบรวม นำเสนอเป็นรายการ เพื่อแนะแนวทางแก่ครู อาจารย์ในการใช้หนังสืออ่านประกอบ ให้มากที่สุดในการเรียนการสอน ตามกำลังความสามารถและความสะดวกที่มี
2. ทำการวิเคราะห์หนังสืออ่านประกอบที่หน่วยศึกษานิเทศก์ได้แนะนำไว้ สำหรับใช้ประกอบ

วิชาหน้าที่พลเมืองรวม 70 คะแนน⁴ การวิเคราะห์เนื้อหา เกณฑ์ประมาณค่าคงแสงไวแล้ว ซึ่งคะแนนเต็มของหนังสือแต่ละเล่มเป็น 50 คะแนน และจำแนกตามลักษณะย่อยเป็น

10 รายการ รายการละ 5 คะแนน

3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยระเบียบวิธีสถิติต่อไปนี้

3.1 นำคะแนนรวมของหนังสือแต่ละเล่ม มาคิดเทียบคะแนนเป็นร้อยละ

3.2 หาค่าเฉลี่ยของหนังสือทั้งหมดในแต่ละลักษณะ หรือแต่ละรายการจากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

$$\bar{X} = \text{ค่าเฉลี่ย}$$

$$\sum fX = \text{ผลรวมของคะแนนทั้งหมด}$$

$$N = \text{จำนวนคะแนนทั้งหมด}^5$$

และโดยสูตรเดียวกันนี้ หาค่าเฉลี่ยโดยทั่วไปของหนังสืออ่านประกอบด้วย กำหนดค่าเฉลี่ยที่ใดเป็น 5 ระดับตามวิธีของ Likert ดังนี้⁶

ค่าเฉลี่ย 5 หมายความว่า ดีมาก

ค่าเฉลี่ย 4 หมายความว่า ดี

ค่าเฉลี่ย 3 หมายความว่า ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 2 หมายความว่า อ่อน

ค่าเฉลี่ย 1 หมายความว่า อ่อนมาก

⁴ กรมวิสามัญศึกษา, เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

⁵ ประคอง วรรณสุต, สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู (พระนคร: ไทยวัฒนา - พานิช, 2508), หน้า 37.

⁶ John W. Best, Research in Education, 2d ed. (New Jersey., Englewood Cliffs, Prentice-Hall. Inc., 1970), p. 175.